

REDACTIA
Deak Ferencz-utca nrul 20

ABONAMENTUL
Pe un an .. 20 cor.
Pe jumătate an .. 10 "
Pe 1 lună .. 2 "

N-rii de Duminecă pe an 4
coroane.

Postu România și America
10 coroane.

pentru România și străinătate
numeri de zi pe an 40 franci.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA
Deak Ferencz-utca nrul 20.

INSERTIUNILE
de un sir garmond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 bani
de fiecare publicațiune.

Manuscripte nu se
înapoiază.

Telefon oraș și comitat 502.

Soartea fondurilor Năsăudene.

În urma articolului apărut în «Budapesti Hirlap» și probabil inspirat din ministerul de culte, și a interpelării din cameră a baronului Bánffy, soartea fondurilor năsăudene a ajuns la ordinea zilei. I-se oferă prilej opiniei publice române a se resgândi asupra sortii și a viitorului acestor fonduri.

La dreptul spunând, așteptăm cu mare neliniște răspunsul guvernului cu privire la dezvoltarea în viitor a acestor instituții culturale. Pentru că noi Românii, fără osebire de confesiune, le ținem și considerăm aceste fonduri de ale noastre. Nu sunt aceste fonduri numai a năsăudenilor ci ale noastre ale tuturor, patrimoniul întregii culturi române sunt. Iată de ce opinia publică română întreagă cere lumină în aflarea fondurilor dela toți factorii competenți.

Noi o știm bine și am putea-o și dovedi, că începând dela Bánffy toți fișpanii și bazat pe aceștia ministerul de culte s'a purtat în trecut cu cea mai mare reavoință și culpabilitate față de aceste fonduri. Între așa împrejurări nu e mirare, că fondurile nu și-au putut împlini misiunea lor. Ministerul de culte zice, că instituțiunea aceasta, prin forța ei materială impunătoare se opune în calea *maghiarizării* ținutului și d'aceia ea nu numai nu are titlu la sprijinul guvernului, ci dintr-o parte, trebuie încât numai e cu puțință redus cercul ei de activitate. În urma slăbiciunii unor oameni slabi și de nimica cari însă prin ajutorul guvernului s'au cocoțat totuși în fruntea fondurilor — guvernul a și putut să isbutească cu scopurile sale mizerabile. Azi, acea avere colosală e așa de mult stânjenită încât abea poate susține câteva instituții. Situația financiară a fondurilor este nu se poate mai rea. Guvernul se amestecă în toate, ca și cum ar fi vorba de administrarea vreunei averi de a statului. Când nu poate isbuti cu frumosul, încearcă cu amenințarea, cu presiunea, cu corupția etc. Și e ciudat că

totdeauna a aflat oameni pretându-se tacticei sale infame.

Dintre bărbații cari au veghiat într'un mod așa de culpabil aceste fortărețe culturale române este *Ioan Ciocan*, care se distinge. Ei au lăsat s'ajungă lucrurile până acolo, încât azi mâne dacă cu ajutorul guvernului ar reuși perciunații din Galiția să s'aleagă și s'ajungă majoritate în adunarea generală, instituțiunea să devie a Ovreilor. Când Bánffy a reușit să octroieze fondurilor un regulament după chipul și asemănarea sa, aceasta s'a putut numai așa că s'a găsit un *Ciocan*, care să se preteze la intenția miserabilă alui Bánffy. Și din aceasta Ciocan vrea încă să-și constituie un merit. Dacă acei oameni slabi în fruntea lor cu Ciocan, stând pe baza dreptului istoric și a dreptății, resping cu energie amestecul lui Bánffy și nu primesc octroarea regulamentului, ce se întâmplă oare? Un scandal colosal, care putea să fie mai puțin în interesul guvernului.

Nu așa însă cu Ciocan, care în întreaga lui viață a crezut să-și facă datoria așa, că a tăcut și n-a informat nici odată opinia publică română asupra atacurilor îndreptate în contra acestor fortărețe ale poporului român. Și, și când dușmanul a intrat în șanțurile lor și atunci a prezentat lucrurile ca și cum ar fi în deplină siguranță. Ciocan a fost în toată viața lui sărac de acea concepție politică mai înaltă cu care poate face cineva o politică pătrunsă de marile interese ale întreg poporului român. Peste tot, a fost un om slab și neputincios. N-a avut nici o pricepere și n-are nici azi — a perzistat însă totdeauna să se cocoțeze în fruntea fondurilor. Le-a și murdărit cum se cade.

Noi avem dreptul să-i cerem socoteală dlui Ciocan: cum a chivernisit și apărât instituțiunea culturală ce i s'a încredințat? Dacă și nu de drept, dar în ordin moral ne este răspunzător. Nu numai înaintea propriei sale conștiințe, dar înaintea lui Dumnezeu și a istoriei Ioan Ciocan este responsabil de soarta fondurilor năsăudene. Poporul român îl face pe dânsul răspunzător. Ioan Ciocan în jurul fondurilor năsăudene a făcut ca-

rieră care întrece mult puținul său talent. Din director gimnazial a ajuns deputat dietal și profesor universitar. E drept că n'are nici un fel de activitate literară, dar cu toate acestea nu s'a rușinat a ocupa catedra universitară, care ar fi să fie numai pentru oameni de știință. El nu se poate nici asemenea predecesorilor săi. Are însă meritul, că pe vremuri, baronul Bánffy drept recunoaștere a bunelor sale servicii, i-a acățat la gât un ord de cavaler Francisc Iosif și așa l-a făcut «om cu decorații».

Aceasta a făcut-o acel Bánffy, care mai deunăzi a tăbărit cu atâta ură în contra caracterului național românesc al fondurilor năsăudene. Dacă dl Ioan Ciocan în trecut, nefiind bine orientat, a ascultat de Bánffy, — s'o recunoască. E foarte bine că acum vrea să repareze ce a stricat — dar ni-e frică să nu fie târziu. El și-a ajuns tot ce se poate ajunge prin protecție — sentimentele mai bune se pot acum trezi într'nsul — dar e prea târziu. Azi mâne poate va părăsi fondurile — păcatele însă nu și le va duce cu sine. Le va lăsa aici, spre marea bucurie a posterității.

Ciocan vrea să prezinte lucrurile așa, că dânsul a voit să slujiască pe doi domni. Ceeace este imposibil. A împinge la carul tuturor guvernelor (fie acela liberal ori coaliționist) și în aceeași vreme a sluji și interesele poporului român, este imposibil. Absolut imposibil. Poporul român a cerșit deja destul după drepturi — s'a convins că acestea în cinste nu se dau, ci trebuiesc eluate. Noi într'adevăr l'am felicitat pe Ioan Ciocan pentru politica sa, pentru activitatea sa, dacă ar ști să arate cel mai mic rezultat, dacă rezultatul cel arată n'ar fi d'adepțul tragic. De aceea oare a adus fondurile în starea lor de azi, pentru că a ținut totdeauna cu puterea, pentru că s'a înjugat și azi la carul guvernului? Dacă cercul și interesele fondurilor ar fi reprezentate prin un opozant înverșunat ar fi starea lucrurilor mai rea? Nu s'ar putea oare apăra în cazul din urmă cu mai multă demnitate și succes aceste instituții culturale? Desigur că da. Dar' dacă dl Ciocan a umblat mai deunăzi cu năsăudenii împreună la

Notiță literară.

Dr. Ioan Lupaș: *Un capitol din istoria ziaristicii românești-ardelene.* — Gheorgie Barițiu.

Frumoasa conferință a dlui I. Lupaș, citită astă iarnă la o întrunire literară în Sibiiu, tipărită apoi în «Transilvania», a apărut nu de mult și în broșură separată. Ne bucurăm că în sfârșit o putem avea și noi cei cari nu prea obișnuim — vina nu-i a noastră — să citim «revista» Asociațiunii. Ceeace ne dă dl Lupaș trece peste marginile unei simple conferințe. Avem înaintea noastră un studiu serios, o pagină aproape uitată din istoria noastră culturală. Și deocamdată nimenea nu era mai pregătit și mai chemat — la noi în Ardeal — ca tinărul și harnicul profesor dela Seminarul din Sibiiu, să ridice învălișul de pe un trecut de șoapte și de idealuri ascunse și să lumineze figura aspră și îndrăzneată a muncitorului fără odihnă și fără răsplată, Gh. Barițiu.

Despre activitatea de gazetar a lui Gh. Barițiu, nu s'a scris până acum aproape nimic. Afară de câțiva tineri însuflețiți, cari își vor fi luat ostenală să răsfoiască prin colecțiile — necomplete — ale ziarelor noastre, și afară de cei câțiva bătrâni, cari au trăit și, poate, au muncit împreună cu Barițiu, — cine-l mai cunoaște, la noi, *altcum* decât ca autorul acelor vestite «Părți alese din Istoria Transilvaniei», cari sunt totuși așa de puțin cetite?

Stilul lătareț și ortografia Cipariană n'ar trebui să fie o piedică pentru cine vrea să-și formeze o cultură întinsă românească.

Dar activitatea publică a lui Gh. Barițiu nu se restrânge la 3 volume de istorie. Dacă acestea erau de ajuns să-i facă un nume cinstit de toți în știința și literatura românească, cu atât mai mult merită admirația și recunoștința noastră munca neconținută și binefăcătoare, munca de ostaș fără nume, săvârșită de Barițiu, timp de peste 40 de ani, pe toate terenele vieții politice și culturale a Românilor de dincoace de Carpați. Și aici e a se considera îndeosebi ziaristul Barițiu. Publicul cel mare nu va putea niciodată aprecia după cuviință pe învățătorul la început cu totul necunoscut, care, cel dintâi în Ardeal, pornia cu o *Foaie* politică să deschiză o nouă și largă cale de lumină în întunecul de veacuri.

După cât se poate ști din cercetările de până acum, înaintea lui Barițiu s'au mai tipărit numai două «reviste» în românește. Amândouă erau literare.

La 1829 Z. Carcalechi scotea în Pesta o «Bibliotecă românească», care era să apară de două ori pe an; iar opt ani mai târziu apărea în Brașov «Foaia Duminecii», redactată de I. Barac. Aceste publicațiuni au încetat, însă, curând, fără să fi lăsat o urmă mai trainică. Nici unul din cei doi scriitori n'avea puterea și pregătirea trebuincioasă, ca să străbată și să cucerească sufletul unui foarte mic număr de cetitori neobișnuiți cu lectură românească, nici unul nu era în stare să asigure existența morală și materială a unei gazete «pentru o nație, care prin întârzierea în cultura duhului ridică mila iubitorilor de omenire din veacul nostru». (Gaz. de Trans. an. I.) Pentru asta se cerea o minte ageră, un suflet mare de Român, o voință de fier, și o nemărginită încre-

dere în puterea de viață și în destoinicia culturală a neamului.

Aceste înalte calități le întrunia Barițiu. El înființează la 1838 o *Foaie literară*, numită în urmă *Foaia pentru minte, inimă și literatură*, iar două luni mai târziu, la 15 Martie a aceluiași an, se apucă se redacteze *Gazeta de Transilvania*. Cu acestea avea el să «deschiză calea, să dea cuprins serios și formă acceptabilă» ziaristicii noastre.

Greutățile pe cari le întâmpină Barițiu, la început, nu erau mici. Un public cetitor, pe care să se poată sprijini o gazetă, nu există. Cei puțini, cari ceteau, erau obicinuiți cu gazete nemțești și ungurești, mai bine informate. Cât de neînsemnat trebuia să fie numărul acelor, cari se bucurau din inimă de apariția unor foi românești și de programul național, ce se întrezărea deja pe cele dintâi pagini ale *Gazetei de Transilvania*. Locuitorii români ai orașelor — în mare parte neguțători — erau cu mult prea incultți, ca să se poată însufleți de așa ceva. Ei nu se gândiau decât la câștigul banului. N. Iorga: *Geschichte des Rumänischen Volkes* vol. II.) Masa cea mare a poporului dela sate nici nu se mai luă în seamă. Țăranul avea o singură cerință: pâinea.

La aceste neajunsuri să mai adaugă apoi și *cenșura*, care împiedecă ori și ce împărtășire mai liberă a gândului. Barițiu, trebuia la început, să se mulțumească a reproduce scurt și fără multe comentarii, știrile politice mai însemnate din țară și din străinătate. Acestea erau însă totdeauna bine alese, așa că, pentru cine știă ceți printre rânduri, ele spuneau uneori mai mult decât ori care articol cu vorbe de paradă. — Era pe

Wekerle accentuând drepturile fondurilor, trebuie să presupunem că și-a schimbat deja părerea și că acestea nu mai sunt una cu ale lui Bánffy. Dacă nu și-le-ar fi schimbat Bánffy n'ar vorbi. Iar dacă în trecut n'ar fi fost una cu Bánffy — acesta nu l'ar fi decorat.

E drept, că-i cade greu omului când i se trag la îndoială sentimentele românești, când aceste și-se tăgăduiesc și ești înfățișat ca un om care speculezi sentimentele cele mai sfinte. Dar' Ioan Ciocan nici odată n'a ținut de vrednic de a orienta opiniunea publică românească, a dezvăli adevărul. Faptele sale dovedeau asemenea tot contrarul. Nici vorbe, nici fapte nu dovedeau că dînsul ar fi avut în vedere interesele poporului românesc. În ce se manifestă deci dînsul ca Român? Ce ne știe arăta, ce fapte, ce exemple de fiu bun și credincios neamului? Ferească Dumnezeu pe oricine de a lua drept exemplu cariera politică a lui Ciocan. Zicem carieră politică, pentru că numai aceasta ne interesează, încolo dl Ciocan nu înseamnă nimic pentru noi. Dar' ca deputat, politician avem dreptul și datoria chiar, să-i supunem criticele faptele.

Dacă este un grăunte de cinste politică în dl Ciocan — atunci nu va întrelăsa să ia cuvântul și înaintea țării și a lumii, în Cameră să arate că fondurile au dreptate și nu Bánffy. Titlu de drept are pentru a o face aceasta. S'o facă, și dacă dînsul într'adevăr e inocent în machinațiunile lui Bánffy, atunci se va dovedi. Pentru că Bánffy desigur va trage atunci vâlul de pe dl Ciocan. Dacă n'o face este evident că dl Ciocan nu cutează să se ridice pe față contra lui Bánffy.

Este curioasă și deodată caracteristică viața noastră publică. Strămoșii noștri, iarna-vara, ziua-noaptea în ger și frig, totdeauna când a trebuit au apărat patria la postul lor de datorie. Cu un cuvânt și-au împlinit cu credință și cu sfințenie datoria. Și când s'au dizolvat, și-au pus laolaltă dinarii adunați în crunta lor sudoare, ca să le asigure un mai bun viitor urmașilor, să se îngrijească de cultura lor. Și acum vine intriga și infamia și declară școlile de caracter comunal, ca în chipul acesta să-și câștige mai mare înrîurire guvernul și fișpanul. Vreau să declare de avere comunală averea fondurilor și vreau să dea drept fiecărui individ de acolo, numai ca să poată strică fondurile și să le desbrace de caracterul lor românesc. *Cu un cuvânt vreau ca din sudoarea și averea vifejilor grăniceri români de odinioară, să împărtășească la drepturi și favoruri pe orice vagabund, tras-impins venit din Galiția.* Săraci grăniceri! De ați ști voi asta v-ați întoarce în mormânt... Și când inima fiecărui Român e adânc jignită de această nedreptate, atunci nu Românii, nu Năsăudenii ci Bánffy și

vremea când adevărul se putea strecură numai pe furis, fără zgomot. Deabiă mai târziu găsim în Gazeta de Transilvania și câte un articol »începător«, în care redactorul cutează să-și expună mai pe larg vederile sale asupra diferitelor chestiuni, ce preocupau, pe atunci lumea românească.

Barițiu a știut să înlătore piedecile, ce i-se puneau în cale, și foile lui deveniră, în scurt timp, o școală, în care se strâneau toate durerile și aspirațiile neamului nostru, o școală, la care cei buni și doritori de bine, veniau să se lumineză și să se încălzească de dreptatea limbii românești. Norocul lui Barițiu, și al nostru a fost, că el s'a știut pătrunde de spiritul vremii sale și de nevoile contemporanilor săi, și a înțeles să-și aleagă calea cea adevărată, ce ducea mai ușor la izbânda atâtor dorinți înalte. Iar meritul ei e, că a știut cuceri inimile, nu numai pentru gazetele sale, ci și pentru scrisul și pentru interesele mari românești.

Cetitorii acestei notițe vor afla în broșura dlui Lupaș deslușiri cu mult mai amănunțite, mai clare și mai bune asupra începuturilor ziaristicele noastre, asupra muncii desfășurate de Gh. Barițiu, și însemnătatea ei, precum și o privire a vieții lui pline de cuprins. Eu am scris aceste

»Budapesti Hirlop«, vin provocându-se la »opiuniunea națională«.

Tristă situație! Acolo recunoașterea spiritului național, aprecierea opiniei publice — aici neștiința deplină și întuneric. Lipsa de recunoaștere a importanței presei și decăderea conștiinței naționale.

De aci, care e morala? Aceea, că în zadar și-au încovoiat șira spinării Ciocan et consortes înaintea tuturor guvernelor, totuși nu și-au putut împlini misiunea culturală. Politica lor e greșită și greșită a fost și în trecut. Nu de lachei ci de luptători avem nevoie întru apărarea instituțiilor noastre culturale. De o concepție democratică și de intrarea în foc a întregii opinii publice a poporului român. Numai așa ne vom putea apăra cu succes instituțiile de amestecul ilegal, dacă în lupta aceasta vom angaja masele largi ale poporului, cu alte cuvinte dacă în politica noastră vom avea totdeauna la spate poporul. În privința aceasta stările nășădene trebuie mult să se schimbe. Este timpul suprem, ca partidul național român să deschidă aci lupta și să-i deștepte pe descendenții grănicerilor la primejdia ce-i amenință. Recomandăm aceasta în atenția conducătorilor partidului nostru național.

Verificare. Mandatele deputaților naționaliști: dr. Iuliu Maniu, Iașa Mrsici și Ioan Manoilovici contra cărora se ridicase excepție au fost verificate definitiv.

Clubul parlamentar al naționalităților a ținut Duminecă după prânz conferință în localitățile sale.

Deputați români în Londra. La conferința de pace din Londra, ce se va ține în zilele dela 23--25 Iulie vor lua parte afară de deputați unguri și trei deputați români: dr. Alexandru Vaida-Voevod, dr. Aurel Vlad și dr. Iuliu Maniu. Participarea lor va fi de mare însemnătate pentru noi; li se va da străinilor prilejul să se informeze despre starea naționalităților în Ungaria, prin rostul drept al deputaților români.

Alegerea dela Arad. Pe când Komjathy își făcea vorbirea program, ce a ținut-o, în sfârșit înaintea alegătorilor din Arad, pe atunci publicul cetise deja pe larg pamfletul compromițător pentru acest candidat de deputație. Pamfletul ce s'a

câteva rânduri, pentru a recomanda cu toată căldura conferința dlui Lupaș. Ea ne înfățișează icoana fidelă a unor vremuri de lupte și de străduinți culturale, pe cari orice Român luminat ar trebui să le cunoască. Dl Lupaș nu e numai un cercetător al trecutului nostru, ci are și darul povestirii, care atrage și îndeamnă. Stilul ușor, limba curgătoare și curată sunt însușiri, ce nu totdeauna se găsesc la omul de știință.

Noi considerăm broșura dlui Lupaș ca un început modest, dar îmbucurător. Firește, într'o conferință, nu se putea spune tot ce se știe despre Gh. Barițiu, și nu se putea arăta mai mult decât un capitol din istoria ziaristicele noastre. — Cine va veni să le scrie pe celelalte? Trebuința lor se simte tot mai mult. Dl Lupaș e tânăr, și a dovedit că are pricepere. Dar va fi Dsa destul de harnic și în stare să săvârșească această muncă grea și frumoasă?..

Pitpalac.

Grabă mare.

Un domn (pe stradă cătră un băiat care fuge): »Ce fugi așa băiete?« — Băiatul: »Fug să cumpăr tati de 3 crețari hârtie, că tata e poet și tocmai acum i-a trăsniț un vers prin minte!«

distribuit în mii de exemplare aduce acuze grave la adresa lui Komjathy, care i-a plăcut în toată vremea să trăiască cu doi bani în trei pungi. Se înțelege, că în urma acestora au mers să-i asculte vorbirea nu întru atât alegătorii, ci public, doritor să știe, că totuși cine-i acel Komjathy. Foile din loc și din capitală se năpustesc cu înverșunare asupra lui pentru atitudinea politică din trecut. »Az Ország« îl spală fără săpun. Și s'a scris deci atâtea lucruri compromițătoare, încât Kossuth care a aprobat candidatura lui Komjathy, a fost necesitat să facă declare, că partidul kossuthist nu e nici pentru Komjathy nici pentru Müller, ci toată afacerea o lasă în buna chipzuială a alegătorilor.

Credem, că ei vor și chipzui bine!

Wekerle la regele. Ministrul-president ungar, după închiderea ședințelor parlamentare, va călători la Ischl, unde va fi primit în audiență de către regele. Ministrul-president va arăta care este situația politică.

Perplexitatea Zoltanilor. Este știut că guvernul unguresc nu a fost dispus să se preteze la toate arlechinadele Zoltanilor, luând o atitudine contrară Serbiei în conflictul vamal dintre Serbia și monarchia noastră. Acum vre-o două luni, ziaristii unguri au făcut »frăție« cu Sârbii împotriva Austriei. O sumedenie de sticle cu șampanie s'au golit, și deci »frăția« părea vecinică și indisolubilă. Lengyel Zoltán și-a atins cu aceasta ocazie culmea măiestriei sale de-a se compromite.

Acuma însă, după discursul lui Wekerle asupra conflictului vamal cu Serbia, bieții Sârbi nu se pot reculege din mirarea lor. Ei încă tot mai sunt nedumeriți. În naivitatea lor, ei au luat toate în serios. Pentru a se dumeri, au hotărât — dupăcum anunță o telegramă din Belgrad — să trimeată o deputațiune de ziaristi la Pesta pentru a se »informa« asupra cauzei atitudinii guvernului unguresc față cu Serbia. Se plănuește chiar o contra-vizită a ziaristilor sârbi la Budapesta. Aceasta de sigur îi va pune pe dl Rákosi și Lengyel etc. în mare perplexitate. Dar abili cum sunt, și având o mare rutină în privirea astorfel de vizite, ei de sigur vor găsi iarăși mijloacele cu cari să câștigă simpatia lumii străine: șampania și vorbele frumoase. Ne bucurăm deci de această vizită, căci ea va fi chemată să deschidă în mod definitiv ochii Sârbilor înțelegând adevărata cauză a luptei fraților lor din Ungaria cu Ungurii.

Alegerea lui Barabás la Pesta nu-i atât de sigură, cum le place foilor maghiare a crede. Dintre 12 mii de alegători, 7 mii sunt Jidani, cari — doar' e lucru firesc — luptă din răspuțeri pentru reușita lui Eötvös.

O deputație de mai mulți inși a fost trimisă la ministrul Kossuth, spre a se plânga, contra abuzurilor ce se fac în jurul acestei lupte electorale. Kossuth n'a primit deputația.

Cinizm. »Pester Lloyd« începe un recent articol de fond cu întrebarea plină de grijă și de învinuire la adresa guvernului austriac: »Oare mai sunt în Austria oameni cari să aibă simț și inimă pentru demnitatea, puterea și existența monarchiei noastre? Nici un glas nu se ridică dincolo (în Austria)

HACKENDRE arhitect, cu dipolmă și măestru zidar.

Cancelarie specială: Arad, strada Kápolna nr. 4.

împotriva strigătului de »Los von Ungarn« (ne rupem de Ungaria!) pornit din straturile cele mai de jos ale vieții partidelor. Ba, ce-i mai rău: nu numai unii oameni politici serioși și câte un grup parlamentar cumpătat, ci chiar și guvernul urmărește în chestiunea compromisului economic o tendință, care conduce de a dreptul la despărțirea celor două state.

Atâta cinizm nerușinat trebuie să uimească chiar și pe un cunoscător al vieții politice ungurești. Căci oare nu-i un cinizm uimitor de a recrimina cu atâta seninătate când singur pricinuești dreapta revoltă și tendința de rupere a altuia prin agitațiile tale necumpătate? Oare de unde a pornit toată politica de destrămarea a monarhiei? Unde s'a dat mai întâiu lozincă »Divorcous!« Oare nu în Ungaria? Oare nu înseamnă toată istoria luptelor parlamentare ungurești dela compromis încoace un neîntrerupt progres triumfător al ideii de rupere o lungă și dureroasă agonie a compromisului însuși? Oare astăzi nu se află chiar și partidele zise cumpătate în chestia compromisului pe terenul desfacerii economice, nemai vorbind de partidul kossuthist care alcătuește majoritatea.

Tonul acesta al ziarului vecinic guvernamental trebuie să indigneze pe ori ce om cu simț de dreptate, indiferent de partidul din care face parte.

Dar recriminările lui »P. L.« tradează un lucru: faptul că idea desfacerii economice, precum și pe celelalte terenuri începe a-i speria pe chiar propovăduitorii ei. Se pare că nici ei nu o doresc în mod sincer. Ea a fost o armă bună pentru dobândirea popularității necesare la asaltul dat puterii. Acum, când le este cucerită, tot bagajul politic trebuie aruncat de pe bord. Încă o prețioasă contribuție deci la moralitatea partidului asanării moravurilor publice.

Fișpan român în comitatul Caraș-Severin. »Poporul Român« e informat că guvernul se ocupă cu ideea a numi de fișpan în comitatul Caraș-Severin pe unul dintre deputații români guvernamentali.

Ce se plănuiește la Cluj? În urma trecerii la cele eterne a deputatului Pistory, o parte a alegătorilor din Cluj, în cazul, când Barabás va fi trântit la Pesta și la Nagykörös, îl va candida pe el.

Deci Barabás fără record în candidări — se poate?

Din Dietă.

— Ședința dela 21 Iulie. —

Camera a primit în aceasta ședință bugetul ministrului de agricultură, deci și Darányi poate pleca la băi. Darányi ținând un discurs mai lung, a vorbit despre dragostea lui față de poporul sărac, față de muncitorime. Că el în adevăr lucră pentru interesele poporului, ne arată în mod de tot limpede sângele nevinovat vărsat de bieții săcerători. La discuția în special asupra bugetului primul vorbitor a fost Bánffy, care și-a ridicat cuvântul apărând interesele silviculturilor.

Maniu vorbește despre colonizări și cere ce acelea să nu se facă din punct de vedere numai al Ungurilor. Naționalitățile în aceasta direcție n'au fost luate în socotință niciodată.

Strigăte: Iar gravitezi în afară!

Maniu: Nu-i drept! Atrage de nou atențiunea ministrului Darányi asupra sorții naționalităților.

Brediceanu judecă colonizările din punct de vedere național. Vorbește despre starea miseră a celor mai multe familii, cari n'au cu ce să-și susțină traiul vieții după o zi pe alta. Cere să se schimbe această stare abnormală.

Szkicsák arată sărăcia ce domnește în comitatele Arad și Trencsén. Nu cere milă pentru locuitorii acestor ținuturi, dar ministrul să țină de a sa datorie să se desvoalte industria și acolo.

Grätz interpelează pe prim-ministru, cerând deslușiri, încât corespunde adevărului că Austro Ungaria și Germania voesc să se amestece în afacerile din lăuntru ale Rusiei.

Wekerle răspunde, că aceste svonuri nu corespund adevărului.

Ședința se ridică la oarele 3.

Din România.

O știre de extremă gravitate:

Dela Constantinopol s'a dat ordin autorităților turcești din Macedonia să urmărească o bandă grecească care s'a refugiat într'un sat românesc.

Autoritățile au pornit trupe în acel sat și Turcii afirmă că banda ar fi dispărut.

Trupele turcești însă n'au stat degiaba în sat și pretextând că n'au găsit nici o bandă grecească au masacrat în schimb, populația românească din acel sat.

Consulul român din Salonic, raportând legațiunii române din Constantinopole și ministrul român intervenind la Poartă, a primit răspunsul că a fost o greșală fatală!

Inaugurarea muzeului de istorie naturală dela șosea se va face în cursul lunei Septembrie.

M. S. Regele și A. A. S. Principele Ferdinand vor onora cu înalta Lor prezență această solemnitate.

Moscheia din Constanța. Comisiunea compusă din dnii I. Kalinderu, Gr. Cerchez și M. Rômniceanu și însărcinată de dl ministru al cultelor să examineze planul întocmit de dl arhitect V. G. Ștefănescu, pentru moscheia pe care Statul o va ridica în Constanța întru amintirea obținerii Iradelei pentru recunoașterea națiunii române din imperiul otoman, s'a întrunit zilele trecute în localul muzeului Aman, și având în vedere că schița de plan ce i s'a prezentat, e alcătuită mai ales după modelul moscheelor arabe, și că ea, astfel cum e făcută, va întrece, de sigur limitele creditului acordat prin legea votată de Corpurile legiuitoare, — a primit propunerea dlui I. Kalinderu ca dl arhitect Ștefănescu să întocmească un plan nou, aceasta însă în limitele creditului acordat și după modelul moscheelor îndăntate la musulmanii din lăuntru imperiului otoman european, în care scop dsa va întreprinde o călătorie de studii la Constantinopol și Filipopol.

TELEGRAME.

Colonia. — *Correspondentul »Gazetei de Colonia« la Petersburg declară că a aflat din izvor competent că s'a decis în prima linie dizolvarea Dumei, în același timp se vor ordona alegeri noi pe baza votului universal.*

Motivul acestei decisiuni ar fi excesul de zel din partea Dumei.

In caz când această dizolvare ar da naștere la evenimente revoluționare, s'a decis a se introduce dictatura.

Petersburg. — Azi s'a produs, lângă gara finlandeză, ciocniri între lucrătorii săpători greviști și trupe. Au fost mai mulți lucrători uciși, și câțiva răniți. S'au făcut 30 arestări.

Greva este generală acum în fabricile de tunuri. Numărul greviștilor este de peste 20.000.

Londra. — Ziarul »Daily Telegraph« anunță că au fost inundațiuni mari în Japonia centrală. Serviciul drumului de fer este întrerupt. Au perit numeroși oameni. Pagubele materiale sunt conziderabile urcându-se la mai multe milioane yenii.

La Matsumoto au fost inundate 4000 case, precum și minele de cupru din localitate.

650.000 jugăre.

(*) Atâta spun Sașii că au cuprins România dela dânsii. Și au spus-o, printr'un învățat al lor din Mediaș chiar în Berlin, s'o știe lumea întreagă.

Noi credem însă că nu atât dorul de a lumina l'a îndemnat pe Sasul dela Mediaș să țină prelegere în Berlin, unde să arăte »primejdia valahă«, ci mai mult a căutat să se desvinovățească de politica neînțeleasă și pentru noi și pentru lumea mare că ei sunt în Țara Ungurească singurul neam care se fac unelte guvernelor ungurești șoviniste.

Li s'a spus adică până și în Berlin și au fost întrebați: care este rostul politiceii lor de a ține cu cei-ce vor maghiarizarea naționalităților? Ei au răspuns că »primejdia valahă« îi silește să țină cu Ungurii... De vre-un jumătate de veac încoaci mai ales, sate săsești pier pe rând ș'ajung în mâinile Românilor... Nu mai puțin de cât 650.000 jugăre de pământ odinioară moșie săsească a ajuns în stăpânirea Românilor.

Pentru noi, fără îndoială, nu e nici o rușine asta, cu atât mai puțin un rău. N'am furat și nici am luat cu sâla acel pământ, ci am muncit fiecare din greu ș'ajungem la o palmă de pământ, și dacă au fost oameni cu judecată cei dela Berlin, cum credem, ei de bună seamă îi vor fi zis Sasului dela Mediaș: Dar bine, dacă așa se petrec lucrurile, dacă Românii sunt un popor atât da harnic, în cât cuprind moșii dela Sașii cari de veacuri singuri au fost domni peste acele plaiuri, pe când Românii au tot iobăgit, urmarea firească ar fi ca Sașii să se împrietenească, să facă *tovărășie politică* cu acest popor și împreună să lupte împotriva stăpânirii șoviniste care și dela Români și dela Sași vrea să ia ceva mai de preț de cât pământul: *limba!*

Socotim că așa li s'a și spus, mai ales dacă învățatul dela Mediaș a fost drept și a spus lucrurile așa cum sunt. Vina de căpetenie că sate întregi săsești au pierit și pământul a ajuns în mâinile Românilor este nu că Românimea ar fi năvălit asupra lor, ci de vină sunt însăși Sașii, cari pier în urma »zweikinder sistem«-ului ce a prins rădăcini printe dânsii... Trecând prin satele săsești, nu poți fi cuprins de teamă că mânănd iute, o să calci cu trăsura vre-un copil, ci poți trage și cu pușca: n'ai să nimeresti nici unul, pentru că sunt puțini. Sasul nu vrea să aibă mai mulți de cât doi copii. Zice că se prea împarte averea, și Sasul de

veacuri așa a fost obicinuit: să trăiască din belșug, căci de șase sute de ani, decând au venit în Ardeal, li s'au dat pământ cât au vrut, iar bieții Români erau ca sclavi. Până ce Românul zice că pruncii sunt binecuvântare dela cel de sus! «Cum să aibă Sașii copii — îmi spunea un Român din sat cu Sași — când ei nici pe turnul bisericii nu pun cruce, pe când noi punem și pe școală, și pe casă, ba o creștăm și în stâlpii porții...»

Românul crede că *e în lege* să aibă spuza de copii, pe când Sasul s'a obicinuit cu doi... Intrebam o nevastă tineră română câți copii are... «Avem vre-o doi», îmi răspundea. «Dar bine: câți anume?»... Românul zice că are «vre-o doi» când are șapte, are «destui» când trec dela nouă și «mulți» abea când are 11—14... Scriitorul acestor rânduri se poate mândri cu 6 cumnați și 6 cumnate. Și își aduce aminte că mai anii trecuți stând la masă cu alți trei prieteni, și venind vorba despre sporul Românilor, au numărat în cele patru familii ale lor nu mai puțin de cât 27 copii.

În Ardeal noi avem comitate cu spor de 16 la sută, avem altele unde dacă n'ar fi emigrările în România, sporul ar fi 25%, un lucru cu care nu se poate mândri nici o nație din Ardeal.

Din puțini și fără însemnătate, cum am fost nainte cu veacuri, azi mâne vom fi un milion și jumătate, pe când Sașii azi nu mai sunt nici câți au fost când au venit aici.

Iată de ce au trecut 650.000 jugăre moșie săsească în stăpânire românească!

A fost o nedreptate strigătoare la cer că sute de ani Românii au fost ținuți în cea mai tristă iobăgie... Am trăit vremuri când nu puteam — nu era îngăduit, să zidim biserici cu turnuri, nici să ne așezăm în orașe ori să învățăm meșteșug; n'aveam nici vlădici cari să ne povățuiască, ci munciam în brazda «jupânului» Sas și a «nemeșului» Ungur. Acum, că am ajuns liberi, se înțelege, ne-am pus pe lucru și ca să putem trăi viață de om și de popor, ne-am agonișit averi. Și e firesc că am luat — cu bani buni — dela cei-ce aveau mult și de *prisos*: dela Sași!

Asta însă nu-i nici o primejdie pentru Sași. Li-a mai rămas și lor atâta, în cât ar putea trăi din ea un milion de suflete, iar nu 216.000 câți sunt... Nici nu a rămas un singur sat săsesc gol pentru-că locuitorii săi s'ar fi dus în America, din pricina sărăciei, ci Sașii sunt toți oameni cu stare. Și satele săsești au rămas goale din pricină că mamele sase sunt sterpe după doi-trei ani de căznicie.

Intrebăm noi acum: întrucât s'ar putea direge acest neajuns ținând Sașii cu guvernele (stăpânirea) din Budapesta? Și sprijinind ei pe Unguri, pot oare împiedeca pe mamele române să nu aibă copii mulți?

Învățatul dela Mediaș s'a ferit să vorbească însă la Berlin despre *virtuțile* Românilor, ci a vorbit numai despre pacatele noastre și despre însușirile bune ale Sașilor, ca astfel să motiveze politica slabă și de neînțeleș ce fac? Ce pot să spună însă despre virtuțile Ungurilor? Care este în politica maghiară partea ce-i atrage? Socot ei că dacă printr'o politică *cu puterea* — cum se zice — Românilor li-s'ar pune piedeci și mai mari ca să ajungă la o brazdă-două de pământ, ci s'ar întări numai Ungurii, ar duce-o mai bine? Dar în privința asta n'au decât să se uite la ceace au pățit în orașe: unde s'au încuibat Unguri, Sașii au

fost copleșiți și se poate spune dinainte când va fi maghiarizat și cel din urmă oraș săsesc!...

Și deie-și seamă în ce pace își petrec zilele acolo unde au a face cu Românii și ce pătesc în locurile unde stau împreună cu »tulipantșii?!«...

Rău fac deci Sașii cari ne vorbesc de rău în străinătate și caută cu viclenie să convingă pe frații lor din Germania despre bunătatea politice slabe ce fac trăgând la carul tuturor guvernelor ungurești. De altfel când se desvinovătesc în felul acesta: vorbind de *primejdia valachă* pentru a face să fie uitată alta mai mare, — se învinuiesc ei înșiși și aduc osândă grea asupra politicei lor de neînțeleș.

Un nou compromis.

Aderenții compromisului austro-ungar se imputinează și în Austria. Nu este nici mirare. După atâtea atacuri și zguduiri ce a suferit, el și-a pierdut popularitatea pretutindeni. Adevărații lui prieteni nu pot ajunge să-l mântuiască și el va succumbă ca o victimă a atâtor greșeli nenumărate câte s'au făcut acolo unde menținerea lui este un interes suprem.

Este însă interesant de a vedea o nouă formulă prin care vrea să-l salveze măcar în parte un om însemnat, om politic austriac, dr. *Otto Lecher*. În ședința dela 5 Iulie el și-a formulat astfel programul pentru care vrea să solicite votul alegătorilor la viitoarele alegeri ce se vor face pe baza sufragiului universal:

Despărțire pe terenul afacerilor comune pragmatice și pur politice și comunitatea economică pe baza intereselor economice.

Într'un interview acordat unui redactor al lui »Pester Lloyd«, el își motivează programul acesta astfel: Până acuma politica oficială austriacă a urmărit tocmai contrarul programului meu. Ea a căutat să salveze comunitatea pragmatică pe prețul concesiunilor făcute pe terenul economic. Dar politica aceasta trebuie părăsită, căci nu corespunde realității. Generația mai veche nu se poate desbărâ de felul de a vedea monarhia din punctul de vedere al *Gesamtsstaat*-ului. Generația mai tânără s'a învățat să privească lucrurile altfel. Ea vede că *interesul comun al celor două state se află pe terenul economic*. Desvoltarea economică modernă este priitoare teritoriilor economice cât mai intime.

Afacerile comune *pragmatice* încă se supun schimbărilor timpului. »Armata nu-i decât o parte a poporului. Dar poporul cere să fie altfel tratat și comandat ca în 1867.

Toate popoarele cer dreptul de a dispune liber asupra sorții lor. A trecut timpul epitropsirilor. Nu mai există decât o singură limită acestui drept: cea primită de bună-voie. Ideia unui stat clădit, de juriști din cărți și bucvare vechi în chip meșteșugit nu are preț. Ideia de stat trebuie să locuiască în inimile cetățenilor.

Numai organizația care-i expresia conștiinței publice de drept a necesităților a utilității, este demnă și capabilă de a dăinui. Ar fi deci de prisos să mai încercăm de a lupta în potriva noilor formațiuni ce se impun.

Ce cuvinte admirabile pentru a pleda pentru ideile tuturor asupriților, tuturor neîndreptățiților de ori-unde. Oare nu-i aceeaș

tendință și scopul tuturor luptelor noastre de a cuceri dreptul, de a dispune liber de soarta, de felul cum voim să trăim? Oare nu năzuim și noi ca statul acesta să devină expresia conștiinței de drept a tuturor, că el să nu fie expresia poftelor nemăsurate de stăpânire și de extindere a drepturilor unei părți pe socoteala drepturilor părții celeilalte!

Internatul Pavelian dela școala de fete din Beiuș.

CONCURS.

1. Internatul Pavelian de fete primește eleve stipendiste pe întreg ori jumătate și eleve solvente cari cercetează școala civilă împreună cu internat sau școala elementară de stat din loc.

2. Fiecare elevă ori stipendistă, ori solventă are să recurgă pentru primire până 1 August n. a. c. la ordinariatul gr. cat. de Oradea-mare (Nagy-Várad).

Stipendiu numai eleve gr.-cat de școala civilă pot căpăta, și în prima linie fete orfaue de prec. gr. cat. din diecesa gr. cat. de Oradea-mare.

La recursurile trimise pentru primire sunt a se alătura: carte de botez, testimoniu școl., atestat medical și atestat de vaccinare.

3. Pentru o elevă fără stipendiu, care locuiește în internat se solvește la an în două sau cel mult în patru rate anticipative: la 1 Septembrie, 14 Noiembrie, 1 Februarie și 15 Aprilie (300 trei sute coroane).

4. Pentru suma plătită fiecare elevă va primi proviziunea întreagă: locuință, vipt, încălzit, luminat, spălat, scaldă, eventual medic, educațiunea morală, instrucțiune specială în studiu; declamare, cant, lucrul de mână (croit), economia practică, cele mai mari instruare în manauarea mașinei de scris, — în fiecare zi în anumite ore au conversații și instrucții în limba română, maghiară, germană și la expresă dorință și din limba franceză. Tot în suma amintită sunt socotite, o haină uniformă, 2 șurțe în formă de haină, o pălărie de iarnă, una de vară și o manta de iarnă.

5. Cele cari doresc a studia pianul sau cimbalul, — din care se dă la săptămâna câte 1 1/2 oră de instrucție și câte 1/2 oră la zi exercițiu — plătesc deosebit 65 coroane; iar pentru limba franceză 20 cor. Aceste se solvesc în 2 rate egale la începutul și mijlocul anului școlastic.

Taxele pentru instrucție la violină și din limba latină se solvesc direct instructorilor.

6. Pe lângă speșele amintite părinții elevelor au să supoarte didactrul școlai, speșele pentru cărțile trebuincioase la școală, material de lucru de mână, de scris, de desemn, pentru alte diferite lucruri și pentru instrucție în dans.

7. Elevele primite au să aducă cu sine: albituri, din fiecare câte 6 bucăți (fuste 3 să fie din barchet colorat); 12 perechi de ciorapi negri; 12 batiste; un ploieriu; 2 părechi de ghete înalte, de tot nouă; o manta de primăvară-toamnă de culoare vântată sau neagră; haine de casă; 2 de creton, 2 din barchet și una din stofă de iarnă, de tot durabile; 2 șurțe în formă de haină; 1 mărmă de iarnă; o saltea (strojac); 1 plapomă cu 2 învălituri; 2 perini cu patru fețe albe; 2 ciarșafuri, 6 ștergare; 1 față de masă cu 6 servete mari; 2 pepteni (1 des și 1 rar); 1 perie de dinți, una de haine și trei de ghete. Elevele din II, III și IV cl. civ. să-și aducă câte o ramă rotundă de brodat.

Conscrierea în două exemplare a acestor obiecte însemnate cu numărul indicat de direcțiunea internatului o vor presenta-o superiorității internatului cu ocaziunea înțării lor în internat.

Pentru obiecte rele sau neînsemnate, pentru juvaere (inel, orologiu, brățar etc.) nu se primește rezpozabilitate.

Părinții sunt rugați, ca să-și provadă fetele cu toate vestmintele și obiectele prescise, căci la din contră ele vor duce lipsă, neputând țineă ordinea recerută cu vestmintele lor.

8. Elevele primite în internat au să se prezenteze cu toate cele de lipsă din 3—8 Sept. n. a. c.

9. Tot în acest termin se vor întâmplă și înscrierile regulate, examenele corectoare și de suscepiune atât la școala civilă împreună cu internat, cât și la școala elementară de stat din loc.

Invocarea spiritului Sânt va fi în 9 Sept. iară în 10 Sept. se vor începe prelegerile regulate.

Elevele, cari nu se vor prezenta în aceste zile de înscriere ulterior numai pe lângă suplice timbrate și motivate se vor primi cu învoirea autorităților superioare școl.

Elevele cari doresc să învețe privat sunt date a se înscrie cu cele regulate la începutul anului școlastic, ce dacă ar neglija-o, au și ele să recurgă pentru concesiune.

10. Pe clasa I civilă se primesc acele eleve, cari au împlinit anul al 9-lea al etății. Primirea acestora, cari au împlinit etatea de 12 ani, depinde dela hotărârea corpului profesoral.

La înscriere eleva de cl. I civ. are să aducă: testimoniul școlar de pe cl. IV. elementară, — în lipsa căruia primirea se face numai pe baza examenului de susceptiune, — atestatul de vaccinare și estrasul matricular. Aceste două atestate au să le prezinte și acele eleve de pe celelalte clase civile, cari dela alt institut continuă clasele.

Pe celelalte clase civile primirea se face pe baza testimoniului de pe clasa premergătoare.

11. Diadactrul la școala civilă e 12 cor. la an, înscrierea 4 cor., testimoniul școl. 2 cor. programa dela finea anului 1 cor., și fondul de pensie 30 fil., total 19 cor. și 30 fil., care sumă se solvește la înscriere.

Didactrul la școala elementară de stat e 6 cor. și fondul de pensie 30 fil.

12. Afară de taxele amintite în punctul precedent fiecare elevă de clase civile are să solvească taxa lucrului de mână de clasă: cl. I, 8 cor.; cl. II, 12 cor.; cl. III, 13 cor. și cl. IV, 20 cor.

În anul școlastic trecut numărul elevelor interne a fost 91.

Direcțiunea.

Din străinătate

Situația generală în Rusia. Corespondentul din Petersburg al ziarului «L'indépendance Roumaine» caracterizează în următorul chip situația generală care merge cu pași repezi spre anarhie:

Trebuie să fi inzeștrăat cu cel mai rar optimism pentru a nu recunoaște că se pare că mergem de-a dreptul către cele mai rele catastrofe.

Toată generația actuală este ca înfrigorată. Li trebuiesc scene mari, emoțiuni tari, într'un cuvânt acțiune. A nădăjdui că această febră se va potoli singură este lucru copilăros.

Toată problema ar conzista în a călăuzi, a îndrepta, a stăpâni acest potop de patimi cari se dezlănțuiesc; a-l utiliza, dacă-i cu puțință, în vederea vre-unei mari opere naționale. Guvernul însă rău sfătuit, stărue de-a nu lucra. El rămâne cu brațele încrucișate, fără a vrea să ia nici o inițiativă, fie liberală, fie autoritară.

Toate se rostogolesc văzând cu ochii, în jurul lui și în jurul nostru. El singur rămâne nepăsător în mijlocul ruinelor. S'ar putea zice că cârmuitorii nostri sunt cuprinși de o încremenire, surzi la strigătele amenințătoare cari se ridică, indiferenți față cu primejdiile cari cresc.

Rezultatul l'am arătat. Poporul rusesc până bine decurând cel mai docil din toată Europa, începe să privească guvernul său, ca pe o cantitate neglijabilă, ca pe o roată nefolositoare și de prisos a vieții naționale. Toate privirile sunt fixate asupra Dumei.

Ea singură lucră, vorbește, hotărăște, manifestă, legiuiește.

Guvernatorii de provincie, șovăitori, înfrigați, nemai primind ordine, lucră fiecare în voia sa. Presa-i ca furioasă. Adunările se înmulțesc, încât nimeni nu mai îndrăznește să le oprească. Moțiunile cele mai înverșunate stârnesc ațâțarea mulțimii. Scurt, mergem cu pași mari nu numai către anarhia politică cea mai deplină, ci către disoluțiunea socială.

Din Țara-Făgărașului.

Să pare că mult așteptata linie ferată dela Făgăraș la Brașov totuși se va face. Aceasta linie este din mai multe puncte de vedere folositoare.

Școalele din Brașov sunt cercetate de o mulțime de copii olteni, mai suntem legați de Brașov și cu Direcția financiară și cu Tribunalul reșesc, și având în vedere depărtarea de preste 100 klm. dela marginea comitatului de către vest, călătoria la Brașov pe lângă pierderea de timp de 3—4 zile este împreună și cu cheltueli mari.

Bine e deci să se isprăvească și predea circulației cât mai în grabă. — De un lucru să nu uite poporul și mai cu samă *conducătorii lui să fie cu mare băgare de samă cu prilejul când se hotărăște prețul pământului trebuincios pentru linia (calea) ferată* care acuma este în curgere, să nu uite că de acest pământ strămoșesc se despart pentru totdeauna. *Să ceară prețul adevărat și să fie cu ochii deschiși la încheierea contractului* de expropriere, să nu uite că pentru clădire se strică mult pământ, și rămân multe gropi, pe cari-ași dori să nu pretindă expropriere pentru că acelea cu vremea devin iarăși roditoare, — să bage de samă la țepele ce să fac între pământul expropriat și cel rămas proprietarului vechiu, ca să nu ocupe și pământul pentru care n'a plătit absolut nimica. Să aibă în vedere că îndată ce se va începe lucrarea, va inunda comunele o mulțime de muncitori din toată lumea, mulți cu toată casa lui în o roabă, socialiști, anarhiști și vai de capul lor — de această lepră să și păzească comunele și oamenii lesne crezători, să bage de samă să nu se bage prin cârcime, căci văzând ei ospitalitatea esemplară a poporului nostru — cu greu se despart de ea, și apoi în viitor ne pomenim cu o mulțime de calamități.

A-și dori mult că această mică învățătură purcească din pățanie proprie, să fie o semință căzută pe pământ bun, și de aceea salutând pe bunii mei olteni le doresc că cât se poate să folosească ocazia aceasta ca paralele ce se cheltuiesc cu clădirea să rămână și în mâinile dâșnilor.

Stan pășitul.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 23 Iulie 1906.

— **Știri personale.** P. C. S. *protosinzelul Roman R. Ciorogar director semi-narial a plecat la băile din Karlsbad.*

— *Redactorul nostru responsabil dl Sever Bocu a sosit ieri din concediul său.*

— **Procese.** «Elöre» ziarul socialist din Cluj abea a ajuns cu apariția, la numărul 29 și deja procurorul a aflat de bine să-i facă trei procese, tot spre a se adevări, că în adevăr în țara noastră este libertate de presă.

— **Roosevelt se retrage.** Din New-York se vestește, că Roosevelt a trimis o epistolă la prezidentul clubului republicanilor din New-York, în care îi scrie, că la 1909 se retrage de pe

arena politică și astfel nu mai reflectează să fie prezidentul statelor-unite.

— **D'ale militarizmului.** În lunile lui Aprilie, Mai și Iunie a. c. 52 de ofițeri și subofițeri au fost pedeșiți pentru acte de cruzime față cu inferiorii lor. Totalul condamnărilor înfățișează nouă ani și patru luni de închisoare, iar șase osândiți au fost degradați. Printre ofițerii osândiți se află doi căpitani prusiaci ai căror nume nu s'a obștit. Unul a fost osândit la șase săptămâni și altul la 17 zile închisoare în cazarmă.

— **Post de medic.** Pentru postul de medic cercual din Vașcău, cu sediul în Vașcău s'a deschis concurs cu terminul de 6 August. *plata fixă 1600 cor., relut de cvartir 600 cor., și 284 cor. 54 fil., pentru căraușie* apoi taxele prescrise pentru vizitele private. Cercului aparțin 37 comune, afară de una, sunt toate românești.

Ar fi foarte de dorit ca la acest post să concureze și Român, a cărui alegere se poate conzidera ca sigură. E în interesul nostru a tuturor Românilor de bine să nu lăsăm acel cerc în mâni străine, chiar din acest motiv facem călduros apel către tinerii medici Români să nu întrelese ocaziunea bine venită de a concura la acest post sigur. Dacă alesul Român va fi medic vrednic, dăruitor de muncă și stăruitor pentru bună starea țaranului român de acolo, atât de înapoiat, va avea un venit cinstit cu mult mai mare de cât plata sa fixă.

Multe noastre interese din acel cerc reclamă să avem și un medic român.

— **Apel.** Ioan Chinez, George Izbasă, Vasile Izbasă și Zarie Izbasă, locuitori în Giulița, arzându-li-se toate edificiile au rămas fără nici o avere. Sărmanii creștini voind să-și facă măcar o colibă pentru ca să nu rămână peste iarnă pe străzile satului se adresează către toți Românii de bine să se îndure de ei și să le întindă atâta ajutor cât îi lasă inima.

— **«Dreptatea» nu mai apare.** «Dreptatea» din Brașov după o luptă de 7 luni, contribuind în acest timp «la clarificarea situației din Brașov și la risipirea calumniilor debitate cu atâta nesocotință și miopie», încetează de a mai apărea.

Ar fi foarte bine dacă iar urma pilda cuminte și alte foi de interes local, dând asfel teren foilor cari luptă cu deplină conștientitate pentru interesele mari ale neamului și nu se restrâng la politică locală și de interes privat.

— **Concurența limbilor.** E îndeobște cunoscut că Englezii și Americanii nu voesc să învețe altă limbă de cât a lor. Motivul e că ei socotesc că limba engleză e menită să devie limba domnitoare în viitor.

De fapt limba franceză care în 1806 era vorbită de 19% din populația lumii astăzi e vorbită numai de 12%, pe când limba engleză a câștigat în acest timp dela 12% la 27%.

Francezii se plâng amar că o limbă pe care ei o consideră ca barbară face atâtea progrese. Adevărul e însă că Englezii, ori unde se stabilesc, caută să și impue limba; dovadă că la exploatarea societății «Româno-Americană» la noi au învățat mai curând țaranii nostri englezește, de cât Americanii românește.

— **Cu balonul la polul-nordic.** Din Londra se vestește, că Wellman, conducătorul expoziției cu balonul, care de prezent se află în Spitaleng a sosit următoarea telegramă:

Expediția a sosit aici în 9 Iunie noaptea. Intreg sânul mării e plin cu cele trebuincioase la

INSTRUMENTE NECESARE LA ORICE ECONOMIE.

o o o o „Ciururi-Kalmár“ adevărate și mașini pentru curățirea sămânțelor de trifoi. o o o

Cele mai renumite în toată țara și cele mai ieftine și de construcția cea mai bună.

Fabricăm din materia de prima calitate din patrie în diferite mărimi, în diferite construcții, corespunzătoare tuturor cerințelor economice, mașini pentru curățirea grânelor, ciururi de pleavă, mănate cu mâna ori cu motor. Rugăm să cereți catalog gratuit despre nouățile noastre de un an. La ori ce cerință răspundem prompt și fără nici o plată.

FABRICA DE MAȘINI DE GRÂNE alui KALMÁR ZS. ȘI SOȚUL HÓDMEZŐ-VÁSARHELY.

expediție. Inginerii au ridicat deja colibi, de cari nu s'au făcut încă la polul nordic. Colibile sunt moderne, au ventilatoare, sobe, loc de scaldă și laboratoare admirabile. Călătorii se bucură de o perfectă sănătate.

— **Dreptul de alegere al femeilor.** La conferința ce se va ține pe la începutul lui August în Kopenhaga de către societatea femeilor pentru dreptul de alegere vor fi reprezentate toate statele culte din lume. Dintre delegații europeni sunt așteptate cu un interes deosebit femeile din Finnia, cari au deja drepturi politice. Acestea vor lua parte în număr mare sub conducerea Marenesei Grippenberg.

— **Rezultatul examenului de calificare dela preparandia din Gherla.** La examenul de calificare din Gherla s'au însinuat 64 inși, cari au avut să pună examen din toate studiile, iar 11 inși, cari au avut a corege din unul sau două studii.

Examenul scripturistic s'a început în 14 Iunie și a durat până în 16. Rezultatul scripturisticiilor a fost: 61 s'au admis la verbal, 3 sunt relegați la repetiția examenului după un an.

Examenul verbal s'a început în Iunie și s'a finit în 3 Iulie. Din 61 calificați sunt 35, iar 12 au căzut din unul și 13 și din două studii, iar unul s'a retras dela examen. De tot n'a căzut nici unul.

Cei 11, cari au avut a corege din unul s'au două studii încă au căpătat diploma. Așa dară în anul acesta la preparandia din Gherla s'au dat 46 diplome, cu 40 mai multe ca în anul trecut.

Laudă se cuvine domnului inspector și on. comisiuni examinătoare. Acuma putem zice asemenea psalmistului că «Mântuire a trimis Domnul poporului său».

— **Alegere de medic.** Marți 4/17 Iulie a. c. a fost alegerea de medic în Semlac. Trei recurenți, doi Jidani și un Român. Dl pretore Bocșan din Pecica a candidat pe toți trei. A fost ales Românul dr. G. Tulcan cu aclamare. Bucuria noastră e mare, cu atât mai vărtos, că de 30 de ani de când este stabilit postul de medic la noi nu a fost un medic cu care să se poată Români înțelege în limba lor. Recunoștință merită și alegătorii Nemți, cari s'au alăturat către Români, ignorând cu totul pe candidații Jidani. Dl Tulcan e fiu de preot din Socodor. Sunt legate mari speranțe de dânsul. Români îl așteaptă cu brațele deschise.

D. Ganca, preot.

Necrolog. Subscriesele cu inima zdrobită de durere facem cunoscut tuturor rudeniilor prietenilor și cunoscuților, că Elena Ciorogar absolventă a pedagogiei din Arad, Marți în 4 Iulie st. v. în etate 18 ani, după grele și lungi suferințe și-a dat nobilul ei suflet în mâinile Tatălui ceresc.

Inmormântarea s'a efectuat, Mercuri în comura Unip, după ritul bisericeii gr.-or. române. Pe răposată o deplânge nemângăiată ei mamă Victoria Ciorogar din Chișoda și surorile: Cornelia și Silvia.

Sufletul ei odihnească în pace.

— **Coroane eterne.** Petru Călcianariu, adv., Orșova, și soția sa Aneta, dăruesc drept cunună eternă în amintirea fratelui, recte cumnatului, odinioară Gheorghe Görög, c. și r. locotenent, anume fondului de 20 bani al «Reuniunii sodalilor români din Sibiu», pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare, suma de 5 coroane.

— **Duel în Cluj.** Un duel de tot interesant s'a întâmplat zilele trecute în Cluj, între contele Feilitzsch Rudolf, fiul fostului ministru și între publicistul Deák Gábor. Duelul a durat jumătate de oră, și Feilitzsch a fost rănit de două ori la braț și odată în cap.

— **Animale turbate.** Orașul Sătmăr e espus unei agitații de tot îngrozitoare. De câte-va zile a dat turbarea în pisici. Cauza nu se știe, căci până acum în Sătmăr n'a bătuit o boală atât de înfricoșată. Pisicele au otrăvit până acum

nouă oameni. Au fost duși în spitale și puși sub îngrijire medicală.

— **Stipendii pentru cei ce vreau să se facă medici militari.** Tinerii, cari voesc să studieze medicina ca să ajungă medici militari au să-și trimită până la 10 August n. petițiunile și documentele pentru obținerea de stipendiu militar. Petițiunile să fie trimise la Viena, Militär-ärztliche Applicationsschule, Währingerstrasse 25 și au să fie ajustate cu: certificat de cetățenie, atestat de botez, atestat că e necăsătorit, că e sănătos, că duce viață nepătată, pașaport militar, dacă are, testimoniu de maturitate (sau index) și declarație că va servi 6 ani ca medic militar.

— **Contra »Qidium«-ului** în loc de prav de sulfur, să presărim viile noastre cu hepar sulfuric. Influența e repede, sigură. Un kgr. cu îndrumări costă 64 fil. și se poate căpăta dela Mayerfi Zoltán, fabricant de material de stropire, în Kecskemét.

— **Corecții pe hârtie calitate foarte fină** 100 bucăți cu 1 cor. 1000 bucăți 9 cor. se poate căpăta în Librăria lui Ingusz J. și fiul Arad.

— **Wolf J.,** pantofar de ghete femeiești și bărbătești. Arad, strada Weitzer (palatul minorilor).

Licitațiune minuendă.

Pe baza încuviințării Ven. Consistor diec. dtto 19 Mai a. c. nr. 368 B ex. 1905 se scrie licitațiune minuendă pentru renovarea bisericii gr. or. române din Dalboșeț (protopresbiteratul Mehadiei) dieceza Caransebeșului și anume: repararea cermei bisericii și pardosirea ei cu lespezi de peatră mozaică venețiană cu prețul de esclamare 2746.90 c.

Licitațiunea se va ține în 30 Iulie (12 August) a. c. p. m. la 2 ore în școala comunală din loc.

Reflectanții vor avea să depună la începutul licitațiunii vadiul de 10% din prețul de esclamare, în bani gata ori în hârtii de valoare.

Planul și specificațiunea de spese să pot vedea la oficiul parohial.

Dalboșeț, la 24 Iunie v. 1906.

Comitetul parohial.

Poșta Redacției.

Clopoțel. Nu mai continuăm cu aceste insinuări. Publicul va scoate învățăturile din cele publicate deja.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

Cota oficială pe ziua de 22 Iulie.

INCHEEREA LA 12 ORE:

Grâu pe Oct. 1906 (100-clgr.)	7.51 — 7.52
Secară pe Octomvrie	7.80 — 7.81
Orz pe Octomvrie	6.42 — 6.43
Cucuruz pe Iulie	6.19 — 6.20
Cucuruz pe 1907	5.42 — 5.43
Grâu pe Aprilie 1907	6.58 — 6.59

INCHEEREA LA 5 ORE:

Grâu pe Octomvrie 1906	7.52 — 7.53
Secară pe Octomvrie	7.81 — 7.82
Ovăs pe Octomvrie	6.41 — 6.42
Cucuruz pe Iulie	6.32 — 6.33
Cucuruz pe 1907	5.41 — 5.42
Grâu pe Aprilie 1907	6.57 — 6.58

Bursa de bucate din Timișoara.

Grâu: 78—100 klgr.	Cor. 15.00—15.20
« 79—100 «	«
Secară: 100 «	11.60—11.70
Orz: 100 «	13.50—13.60
Ovăs mercantil 100 klgr.	15.10—14.20
Ovăs cernut 100 klgr.	13.30—13.30
Cucuruz nou 100 «	13.00—13.10
« vechiu 100 klgr.	«

Târgul de porci din Kőbánya.

De prima calitate ungară: Bătrâni, grei părechea în greutate peste 400 klgr. 115—116 fil.; bătrâni mijlocii, părechea în greutate 300—400 klgr. — fil.; tineri grei în greutate peste 320 klgr. 122—123 fil.; calitate sârbească: grei

părechea peste 260 klgr. 124—125 fil.; mijlocii părechea 250—260 klgr. greutate 126—130 fil. Ușori până la 240 klgr. 116—118 fil.

Redactor responsabil: Sever Bocu.
Editor proprietar: George Nichin.

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de *comptabil și practicant* la institutul de economii și credit, societate pe acții »Steaua« în Român-Petre (Petrovoselo cottul Torontál) prin aceasta se scrie concurs.

1. Reflectanții la postul de contabil, au să dovedească că au absolvat cu succes vre-o școală comercială, cunosc limba română și cea maghiară în vorbă și scris eventual cea germană, sunt apți a compune independent bilanțul și că posed o praxă de cel puțin doi ani.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt 1600 cor. salar anual, 240 cor. rețut de cvartir și tantiemă statutară.

Postul se va ocupa în 15 Septembrie 1906.

2. Reflectanții la postul de practicant vor dovedi absolvarea vre-unei școli comerciale. Salarul practicantului se ficsează cu 800 cor. anual, iar postul are să fie ocupat îndată după alegere.

Concursul espiră în ultima zi a lunii curente.

Român-Petre, în 18 Iulie 1906.

Diracțiunea.

Cultivarea părului. Cea mai obvenientă cauză a căderii părului, după cum a dovedit-o cei mai renumiți medici, e însuși mătreața, cei ce sufăr de acest morb

în timpul cel mai scurt devin pleșuvi, dooare-ce mătreața slăbește perii și uscă rădăcinile părului. Nenumărați medici experți din patrie și străinătate recomandă „spiritul de păr PETROLIN” despre ce prin epistole de recomandare se arată că după o folosire de câteva zile împiedecă căderea părului, și ori ce alt morb de cap si în mod avânt

gios ajută la creșterea de nou a părului. La cumpărare să fiți cu băgare de samă la simbolul de mai sus. Orice alt spirt adus în circulație e numai o imitare și falsă, care stricăcioasă. Se capătă numai la pregătitorul: Drogeria și laboratorul de cosmetică Koráni și Wachsmann, Szabadka.

Magazin principal la farmacia Földes Kelemen. Se poate căpăta și în prăvălia de toaletă alui Hegedüs Gyula.

A apărut și se află de vânzare la administrația »Tribunei«:

Chestiunea de naționalitate

De Br. Eötvös József,
tradusă de Sever Bocu.

Prețul 2 coroane plus. 10 fileri porto.

Se caută

un conducător de tipografie, care se pricepe bine la manipularea mașinelor.

Condițiune stabilă, salar bun

A se adresa la »Victoria« institut tipografic în Șimleu.

Lădițe de 5 klgr. pentru expedarea strugurilor

Schele pe care se așază struguri și poame și

Șușorei de lemn pentru pachetări mai estin se pot procura dela firma

Munk R. és Társsa

fabricant de lemne

in CARANSEBES.

Doamnelor!

Prăvălia mea din strada Deák Ferencz nr. 30 **am strămutat-o**

**tot în aceeași stradă în celalalt
șir de casă nr. 2,** lângă hotelul »Vass«. Cer încrederea onorațiilor doamne și pe mai departe. La mine se pregătesc corsete după modă și toate cele trebuincioase pentru a da unei femei o talie frumoasă și elegantă.

Cei din provincie, pot cere îndrumări.

Cu toată stimă

Pilcz Irma, Arad

Deák Ferencz-u. 2.

Glöckner József

Spălătorie chimică și atelier de
o o o văpsit de haine. o o oo
Seghedin, strada Iskola n-rul 27.
Timișoara-cetate. str. Hunyadi 6.

Curățește și vopsește tot felul de haine pentru femei, bărbați și copii,
oo o o rolete și broderii. o o oo

Comande din provincie se efectuează
punctual și prompt.

TISLER VAZUL pavagiu

Arad, strada Radnai 24

primește orice muncă de pavare

apoi

face plăci de beton, canaluri de beton fundamentate pentru uscarea păreților umezi, primesc orice construcții de pământ în condițiile cele mai avantajoase și în prețurile cele mai ieftine.

Telefon 101.

Telefon 101.

Kovács és Polgár

● LUGOS ●

Fabrică de cement, întreprindere de zidiri de beton și beton de fer.

Fabrica lângă gară. Birou: strada Ilona 2.

Fabrică și ține în magazin

țevi de cement în toată mărimea pentru traverze, poduri și canaluri; mai departe șghiaburi (vălai) de cement de fer pentru comune, domenii și particulari, trepte de peatră artificială, cement și imitație de marmoră, stâlpi pentru garduri de beton, plăci de cement simple și de lux.

Primește orice fel de lucrări de lucrări de beton, beton de fer și lucrări de asfalt, mai departe cooperisuri la Erernit și tot felul de lucrări de pavagiu.

Ține în magazin, vinde en gros și cu detal:

Cement portland și roman de Beocsini, var, gips, trestie de stucatură, cătran, carbolineum, cărămizi și material rezistentă focului, praf de ciment etc.

La dorință servește cu planuri și preliminaru.

T. C. WINTDRHOFF, Düsseldorf
Fabrică cu brevet »Hannibal« de firez pentru cercuri și rame (cadre),

HENRY EISELT, Töplitz-Schönau
Fabrică cu brevet »Graual« pentru condensarea lepezilor de fer (metal) și »Magnesit«,

LATTERMANN-FABRICĂ
de cuptoare cu brevet, care se pot umplea cu prav de firez,

GEBR. MÜNZ, Nürnberg
Fabrică de cretă și requizite de scris,

METZELER & COMP., Wien
Fabrică specială pentru gumi-elastic.

CARL FINGADO, Nürnberg și Karlsruhe
Firmă pentru exportul hemeiului, și

FORSTNER JOZSEF, Budapest
Fabrică cu brevetă »Ibis« pentru scubitoare de prav igienice

Reprezentanții pentru UNGARIA-DE-SUD

Telefon 532. **Pollák és Szalay** Telefon 5 2.

cancelaria specială pentru industrie artificială a reprezentanței

în Arad, str. Deák Ferencz nr. 42.

Catalog se trimite gratis și deslușiri se dau fără taxă.

Agenti isteți se primesc cu rabat mare.

Proprietarul

unei mașini de călcat

cu o putere de 8 cai

pe sezonul trierării

caută trierare.

Detaluri la Berta Testvérek sau Kossuth-utca nr. 46.

RESTAURANTUL TÓTH ENDRE

Am onoare a atrage atențiunea p. t. publicului asupra fostului restaurant

KASS

acum preluat de mine și remaniat după cele mai moderne cerințe.

Cele mai fine și mai bune băuturi, precum vinuri, licheruri, șampanii, se pot căpăta aici.

Mâncările restaurantului nostru sunt neîntrecute.

000 Seară de seară muzica cea mai bună dilectează pe oaspeții mei. 000

Serviciu prompt, curat și conștientos. 000 Abonamente se fac cu prețuri moderate.

Cu deosebită stimă

Tóth Endre
restaurantier.

Edificat
la
1888.

Schiller József

Edificat
la
1888.

Atelier de articole aurite, oglinzi și rame pentru icoane
Szeged, Petőfi Sándor sugár-út 11/a.

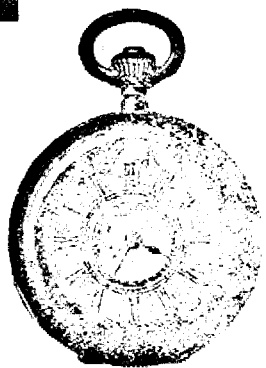
Primesc spre efectuare pe lângă prețurile cele mai avantajoase:

Lucruri de tot felul: Rame pentru icoane și oglinzi din lemn, făcută după plan, în modul cel mai artistic.

Auritori ce se poate spăla pe icoane vechi și noi și rame de oglinzi. Infrumșetări de sculpture, de palate, hotele și cafenele.

Aranjament pentru biserici, precum

infrumșetări de altare, anvoane, baltisterie, steaguri, feșnice, catafalce, cupole, felinare, cruci și icoane.

CELE MAI BUNE OROLOAGE

cele mai solide și cele mai după modă **juvaiericale** atât pe bani gata cât și

IN RATE

pe lângă cheazășie de 10 ani și prețuri ieftine, livrează cea mai bună prăvălie în această privință în întreaga Ungaria:

Brauswetter János
orologier — Szeged.

Se trimit CATALOGE cu 2000 chipuri în cinste și gratuit.

Correspondențele să se facă în cât se poate în limba maghiară, germană sau franceză.

Premiat la expoziția dela 1906 din Budapesta.

NÁDOR TÓDOR

parchete, mozaic, lac, curățitor de praf

ARAD, Edelspacher-utca nr. 6a. (Casa proprie)

Recomandă **lacul său pentru parchete**, înventată de el însuși și întrebuințată de ani de zile, care s-a dovedit nu numai prin culoarea sa frumoasă și trainică, dar și prin ușoara lui aplicare. Înainte de întrebuințare dăm bucuros oricui instrucții asupra întrebuințării. Primește lăchirarea parchetelor pentru a-le feri de praf în prețurile cele mai avantajoase atât aici în localitate, cât și în provincie. O încercare va convinge pe oricine că fabricatul arădan alui Nádor Tódor este superior celui din străinătate.

Prețul lacului lui Nádor este de 2 cor. 90 bani. Vanzătorii en gros vor avea reduceri. Perilele trebuitoare să vind cu prețurile cele mai avantajoase.

Cel mai mare galonar de mobile și podoabe femeiești din țară.

Fabrică de fireturi de mobile, galoane,

crepuri, crețuri, fireturi de perdele și draperii, ciucuri, tivituri de covoare, nasturi de plapomă, rose, rețele de pat, galoane și ciucuri pentru care funebre:

FRANKEL JAKAB
SZEGED

STABILIMENTUL DE INDUSTRIE: IPAR-UTCZA 1.

SERVICIU REPEDE, PROMT ȘI IEFTIN!

Fiecare damă

știe că BORAXUL este de ani îndelungați cel mai perfect leac pentru îngrijirea feței și a mânilor. Pe baza acestor fapte și încercări adevărate mi-a succedat să fac din BORAX

Crema borax și Săpunul borax

ce întrece ori ce cremă apă, unsoare și săpun făcută spre acest scop. — Afară de aceasta despre efectul bun al acestui leac minunat în scurt timp au primit mii și mii de epistoale de mulțumită și recunoștință. După folosirea unui borcan trece ori ce pată de pe față și dă o față curată.

Prețul unui borcan de CREMA BORAX ungherească de toaletă 80 fleri.

Prețul unui bucată de SAPUN BORAX ungherească 80 fleri.

BORAX UNGURESC pentru toaletă se capătă cutia cu 15, 30 și 75 fleri.

Pregătitorul Mondlicht Bernát
farmacist cu diplomă.

Magazin principal „**RAKÓCZY DROGERIA**”
BUDAPEST, József-körut 32/a.